

Trends in arbeidsongevallen

Trends in arbeidsongevallen bij verplaatsingen met zachte mobiliteitstoestellen

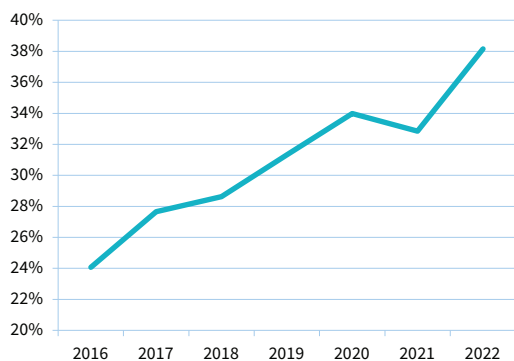
Meer dan 1 op de 10 werknemers nam vóór de coronapandemie al geregeld de fiets voor de woon-werkrit. Naast de fiets zijn er de laatste jaren verschillende alternatieven bijgekomen zoals een hoverboard, step, speedpedelec, monowheel, ... De regels voor deze alternatieve vervoermiddelen zijn niet allemaal hetzelfde.

Brigitte Bert, Lieven Debrabander en Ellen Vermeyen, Safety Advisors AXA.

In tabel 1 vindt u een overzicht van de belangrijkste aandachtspunten bij de verschillende types zachte mobiliteit. Bijvoorbeeld voor een speedpedelec (een snelle elektrische fiets) moet u een rijbewijs hebben en deze moet ingeschreven zijn bij de DIV (deze heeft dus een nummerplaat).

	Step (zonder zadel)	Step (met zadel)	Fiets	E-bike	Speedpedelec
Rijbewijs nodig	Nee (bij gebruik in het verkeer wel leeftijdsgrens: +16j)	Voor steps tot max 25 km/u : nee (bij gebruik in het verkeer wel leeftijdsgrens: +16j) (A) Voor steps tot max. 45 km/u : ja, AM rijbewijs of B rijbewijs (B)	Nee	Nee	Ja, rijbewijs AM (bromfiets, +16j) of B rijbewijs
Max. snelheid	25 km/u	25 km/u (A) 45 km/u (B)	/	25 km/u	45 km/u
Gewoonlijke plaats op de weg	Fietspad	Fietspad (A) Fietspad of rijbaan (B)	Fietspad	Fietspad	Fietspad (niet op gemengd fietspad) of rijbaan
Verkeersregels van toepassing	Fiets	Regels voor bromfiets klasse A of B.	Fiets	Fiets	Bromfiets (klasse P)
Helm en andere uitrusting	Helm aan te raden	Bij aankoop : zonder Europees gelijkvormigheidsattest of Certificate of Conformity (COC) is dit type step niet toegelaten op de openbare weg! Helm verplicht. Altijd rijden met de lichten aan	Helm aan te raden	Helm aan te raden	- Helm verplicht EN 1078 + slapen en achterhoofd moeten beschermd zijn. - Claxon verplicht. Let op: gewone fietsbel is niet voldoende; min 75 dBA - Achteruitkijkspiegel verplicht
DIV inschrijving en N°plaat?	Nee	Ja	Nee	Nee	Ja
Fietsvergoeding mogelijk?	Nee	Nee	ja	ja	ja
Verzekering BA?	Navragen bij familiale verzekering	Verplichte verzekering BA (bromfiets)	Navragen bij familiale verzekering	Navragen bij familiale verzekering	Navragen bij familiale verzekering Let wel : voor oudere types, indien >25km/u zonder trapondersteuning : BA motorrijtuigen

*Verzekering BA? : Het is aangewezen om na te gaan of uw familiale verzekering schade aan derden met deze alternatieve vervoermiddelen dekt.

Het aandeel van de zachte mobiliteitsongevallen ten opzichte van alle ongevallen op de werkweg: een duidelijke stijging

Belangrijkste aandachtspunten

Van 2019 tot 2022: een analyse van de arbeidsongevallen met de fiets en andere zachte mobiliteitsmiddelen.

De preventie-ingenieurs van AXA analyseerden de arbeids(weg)ongevallen geregistreerd bij AXA-verzekeringen. De studie bevat de aanvaarde dossiers. De slachtoffers waren onder andere fietsers, (e-)steppers, monowheelers en boarders. Ongevallen tijdens teambuildings en sportactiviteiten werden niet meegenomen in de studie, evenmin werden ongevallen waarbij voetgangers en bestuurders van een auto, moto, bromfiets gekwetst raakten, in beschouwing genomen.

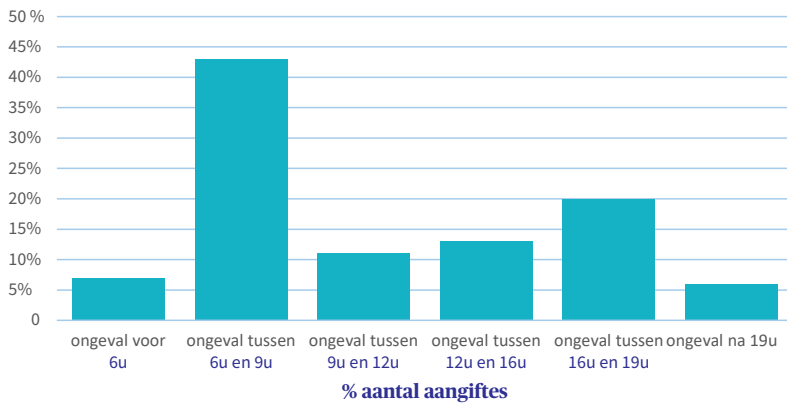
Belangrijk is wel te vermelden dat tussen 2019 en 2022 het totale aantal wegwerkongevallen in de AXA-portefeuille met 35% is gedaald, terwijl de daling voor de zachte mobiliteit slechts 21% is. Een mogelijke verklaring hiervoor is het formaliseren van telewerk na de coronapandemie. Alhoewel

we een globale daling van het aantal wegwerkongevallen vaststellen, is er wel een beduidende toename van het aandeel zachte mobiliteitsongevallen ten opzichte van de totaliteit.

In 2022 bedraagt het aandeel van de zachte mobiliteit al 38%, waar dit 7 jaar geleden 24% bedroeg.

Een belangrijke factor is hier zeker de toename van het gebruik van deze verplaatsingsmiddelen. Laat dit daarom voor de preventieadviseur een uitnodiging zijn om mobiliteit, en dan in het bijzonder de zachte mobiliteit, mee op te nemen in het preventieverhaal.

's Morgens extra voorzichtig zijn

Meer dan 40% van de ongevallen doen zich voor in de ochtendspits tussen 6u en 9u. In de avondspits is dit de helft minder (20%). Hoe komt dat? Dit zijn alvast enkele mogelijke verklaringen: tussen 6 en 9 uur 's morgens is er minder daglicht dan tussen 16 en 19 uur. Daarnaast is in de wintermaanden de kans op ijzel 's morgens groter dan 's avonds.

Van oktober tot januari: opgepast voor de donkere maanden

Tijdens de donkerste maanden vinden de meeste ongevallen plaats, en niet tijdens de lente, wanneer veel recreatieve fietsers de baan opgaan. In deze periode van het jaar neemt de zichtbaarheid toe, neemt het risico op slechte weersomstandigheden af, en wordt het dus veiliger.

Qua preventie toont dit aan dat inzetten op zichtbaarheid loont (bijvoorbeeld uitdelen fluo rugzakjes, fluohelmen, controle verlichting, ...).

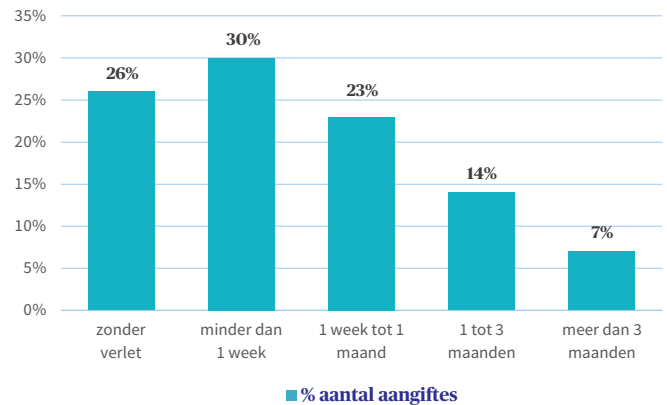
Ernst van de verwondingen en arbeidsongeschiktheid

Meer dan de helft van de ongevallen brengt slechts lichte verwondingen met zich mee zoals schaafwonden, die leiden tot geen afwezigheid of afwezigheid van minder dan een week. 1 op 5 van de ongevallen leidt echter tot een afwezigheid van meer dan een maand.

7% van de ongevallen hebben een afwezigheid van 3 maand of meer, goed voor 42% van de dagen ongeschiktheid.

Daarnaast zijn er jaarlijks gemiddeld 3 dodelijke slachtoffers.

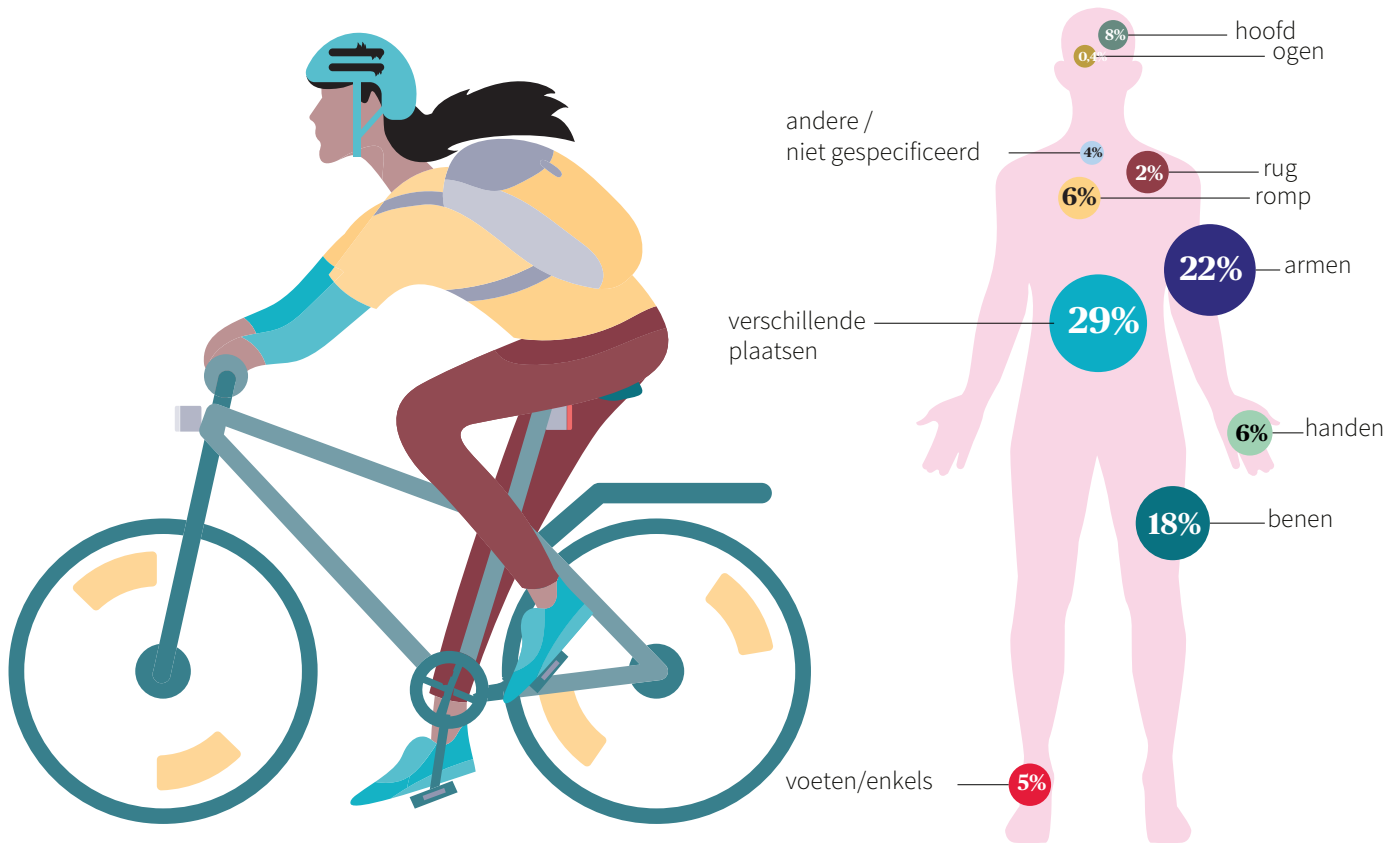
Meer dan de helft van de ongevallen leidden gelukkig maar tot oppervlakkige letsels zoals schaafwonden. Daarnaast zijn er 15% met ontwrichtingen en verstuikingen en nog eens 17% breuken. Deze breuken resulteren in 42% van de afwezigheid.

Arbeidsongeschiktheid ten gevolge van ongevallen zachte mobiliteit

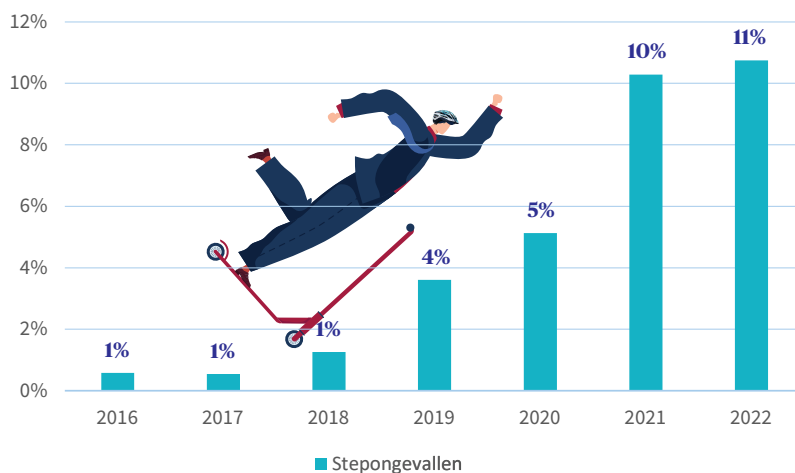
Verdeling aantal ongevallen ten opzichte van plaats letsel

Deze tekening is een weergave van de verdeling van het aantal ongevallen en plaats van het letsel. Bijna 1 op de 10 ongevallen veroorzaakt een hoofdletsel; **het is dus belangrijk een goede helm te dragen, ook al is dit niet altijd verplicht.**

Het toenemend belang van de nieuwe verplaatsingsmiddelen, ook in de arbeidsongevallenstatistieken

Hoewel het grootste aandeel nog steeds de fietsongevallen zijn (85% in 2022), zien we in een periode van 7 jaar een sterke stijging van het aantal ongevallen met de step.

Toename aandeel ongevallen met step binnen de zachte mobiliteit.

Mobiliteitspreventie is de boodschap!

Steeds meer mensen gebruiken alternatieven voor de auto om hun woon-werktraject af te leggen. De verwachting is dat dit verder zal toenemen, mede door de initiatieven van de bedrijven en de aanmoediging vanuit de overheid. We moeten deze trend zeker aanmoedigen, want het vormt een alternatief dat goed is voor de gezondheid, het milieu en de mobiliteit.

Echter, om de ongevalstatistieken onder controle te houden, is preventie een absolute must!

Zoals voor andere preventietopics, kunnen we ook hier een stappenplan volgen:

1. Analyse

- Hoe verplaatsen de werknemers zich? Bevraging? HR kan over nuttige gegevens beschikken om deze analyse uit te voeren (bv. hoeveel werknemers krijgen een fietsvergoeding?)
- Ongevallen en incidenten: welke? Oorzaken? Derde partij betrokken? Verkeersovertredingen?
- Analyse van het eigen terrein en de pijnpunten in de directe omgeving
- Hulpmiddel: <https://www.safe2work.be/safe2work-checklist/>

2. Aankoop

Bij de aankoop is het belangrijk om zich niet enkel te beperken tot de technische aspecten. In tabel 2 vindt u enkele belangrijke aandachtspunten.

Technische aandachtspunten	Aandachtspunten voor gebruiker	EXTRA'S
<ul style="list-style-type: none"> • Zorg dat het vervoermiddel voldoende zichtbaar is : lichte of fluo-gekleurde, reflecterende onderdelen, verlichting, ... • Kwaliteit van batterij : oplaadtijd, levensduur • Kwaliteit van de remmen • Plaats van de motor • Vering • Garantieperiode • CE •	<ul style="list-style-type: none"> • Tracht eerst te huren om uit te testen wat u ligt • Helm • Beschermende en fluorescerende kledij • Is er een fietsvriendelijke route naar mijn werk? •	<ul style="list-style-type: none"> • Gewicht en gemak om op te vouwen (indien van toepassing) • Aangepaste laadplaats • Houder voor smartphone bij navigatie • ...

Het is aangeraden om als gebruiker eerst even het voortbewegingstoestel te testen. Een helm is enkel verplicht bij een speedpedelec maar de gevolgen kunnen zeer ernstig zijn wanneer men aan 20 km/u uit de bocht gaat en op het hoofd terecht komt. Vanuit preventie is het dan ook opportuun om het gebruik van een helm aan te moedigen voor alle voortbewegingstoestellen door deze bijvoorbeeld te voorzien als verplichte optie in geval de aankoop/leasing via het bedrijf verloopt, of het een bedrijfstoestel betreft.

Ook de gebruiker van het voortbewegingstoestel moet voldoende zichtbaar zijn. In donkere kledij kunnen bestuurders de zwakke weggebruiker niet altijd tijdig opmerken. Enkele extra aandachtspunten zijn onder andere het gewicht wanneer de fiets of step ook meegenomen wordt op het openbaar vervoer; waar zijn er oplaadplaatsen, ...

3. Training en opleiding

Dit kan bijvoorbeeld als topic voor veiligheidsdagen, mobiliteitsweek, workshops, ... Er zijn ook organisaties die hierbij kunnen helpen zoals uw verzekeraar, externe dienst voor preventie en bescherming, VIAS, DrivOolution.

4. Continue sensibilisatie

Sensibilisering en motivering kan onder andere door het uitwerken van een charter met veilige routes en het engagement van de werknemer en werkgever, het organiseren van een fietscontrole waar kleine herstellingen kunnen worden uitgevoerd en het organiseren van toolboxes.

We mogen natuurlijk ook de andere weggebruikers niet vergeten te sensibiliseren om zo tot een optimaal mobiliteitsbeleid te komen.

Zo kan men als bedrijf gratis deelnemen aan De Grote Verkeersquiz van de VSV (Vlaamse Stichting Verkeerskunde), mede mogelijk gemaakt door AXA, en laat de collega's het tussen 6 november en 6 december tegen elkaar opnemen! <https://degroteverkeersquiz.be/bedrijven>

Elke deelnemer maakt kans op een mooie prijs, ook individueel : <https://degroteverkeersquiz.be/>

En wat met de aansprakelijkheid?

Voortbewegingstoestellen die **autonoom** niet sneller dan 25 km/u rijden, zijn niet onderworpen aan de verplichte verzekering BA-motorrijtuigen. Dus hiervoor heeft u geen verzekeringsattest nodig. Kijk na of uw familiale verzekering schade aan derden door (gemotoriseerde) voortbewegingstoestellen dekt zodat bij een incident tijdens een verplaatsing, of dit nu privé is of arbeidsweg, u uw familiale verzekering kan aanspreken.

Een verzekering BA-motorrijtuigen is wel verplicht voor speedpedelecs die **autonoom** sneller rijden dan 25 km/u. Dus hiervoor heeft u een verzekeringsattest nodig (zoals voor brommer klasse B). Let wel! Een step (zonder zadel) die een snelheid van meer dan 25km/u haalt, mag niet op de openbare weg.

Als u met een elektrische step met zadel op de openbare weg rijdt, wordt u gelijkgesteld met een bromfietser. U volgt dan dezelfde regels als bromfietzers, wat wil zeggen dat u ook een helm dient te dragen, uw lichten altijd moeten branden en u steeds het bewijs van geldige verzekering en kentekenbewijs moet kunnen voorleggen. Let er bij de aankoop op dat u de nodige attesten heeft ontvangen om hiermee op de openbare weg te mogen rijden.

Wanneer de werknemer een voortbewegingstoestel gebruikt in de uitoefening van zijn functie (bijvoorbeeld om een vergadering bij te wonen in een andere vestiging of een klant te bezoeken), zal de aan derden veroorzaakte schade ten laste vallen van de BA Uitbating van de werkgever.

